

Projektdeltagernes erfaringer

Erfaringerne fra de 3 kommuner og 9 sygehuse, der har deltaget i projektet, findes på projektets hjemmeside. På patientsikkerhed.dk/klartilsamtalen kan du se, hvad man har arbejdet med hos den enkelte projektdeltager, og her finder du også deres:

- politikker
- retningslinjer
- foldere, pjecer, lommekort
- samtalevejledninger
- undervisningsmetoder

som du direkte kan downloade og tilpasse til jeres indsats og arbejde i din kommune eller på dit sygehus med at blive Klar til samtalen.

På hjemmesiden finder du også materiale om de juridiske aspekter og andet relevant stof fra projekterne.

Bred opbakning fra organisationerne

Projekternes følgegrupper bestod af:
 Danske Regioner
 Kommunernes Landsforening
 FOA
 Lægeforeningen
 Dansk Sygeplejeråd
 Praktiserende Lægers Organisation
 Styrelsen for Patientsikkerhed

Se uddybning af anbefalingerne på hjemmesiden:

patientsikkerhed.dk/klartilsamtalen

PIXI-VERSION

De sundhedsprofessionelle skal være

Klar til samtalen

Se hjemmesiden:
patientsikkerhed.dk/klartilsamtalen

Projekt Klar til samtalen

Her finder du anbefalinger til, hvordan plejepersonale og læger bliver bedre til at tage afklarende samtaler med de ældste og de meste syge om, hvilke ønsker de har til den sidste tid.

Anbefalingerne kommer fra projekt Klar til samtalen, der er rettet mod hele sundhedsområdet. Projektet tager udgangspunkt i konkrete erfaringer fra en række kommuner og sygehuse, som har sat samtaler om den sidste levetid på dagsordenen.

I denne pjece præsenterer vi ganske kort anbefalingerne fra Klar til samtalen. Anbefalingerne skal understøtte, at der startes flere projekter i kommuner og på sygehuse om at blive Klar til samtalen. På hjemmesiden finder du uddybning af anbefalingerne og et overfløddighedshorn af konkret materiale, som de deltagende kommuner og sygehuse har stillet til rådighed.

Se det hele på projektets hjemmeside: patientsikkerhed.dk/klartilsamtalen

Seks overordnede anbefalinger

1. **Begynd der, hvor energien er**

Energien til at starte projektet kan findes mange forskellige steder i organisationen. Sandsynligheden for succes er størst, hvis man starter der, hvor ildsjælene er.

2. **Ledelsen skal bakke op**

Det er kun ledelsen, der kan sikre, at hele organisationen bakker projektet op. Derfor skal ledelsen være involveret fra starten.

3. **Der skal være mindst ét lokalt energicenter**

Uanset hvordan projektet er startet, skal der findes et sted i 'på gulvet', hvor projektet konkret kan føres ud i livet.

4. **Skab fælles værdier, og udbred kulturen**

Sæt fokus på den kultur og de værdier, der skal fremmes – og gør det tydeligt i organisationen.

5. **Styrk den tværfaglige indsats**

Én faggruppe kan være mere Klar til samtalen end andre. Men alle faggrupper skal være aktive i kulturforandringen – ellers bliver det ikke til noget.

6. **Sørg for juridisk rammesætning**

Der skal skabes klarhed omkring de juridiske rammer. Så alle er sikre på, at det de gør, er inden for lovens rammer.

...og 13 anbefalinger til dagligdagen

A. **Sørg for gode overordnede retningslinjer**

De sundhedsprofessionelles indsats skal være bakket op af tydelige retningslinjer i kommunen eller på sygehuset.

B. **Afklar, hvem der skal tales med**

Beslut, hvilke borgere og patienter, der skal tales med. Det er formodentlig ikke alle.

C. **Afklar, hvem der skal tage samtalen**

Beslut jer for, hvilke sundhedsprofessionelle, der kan og skal tage samtalerne. Måske skal bestemte faggrupper altid involveres.

D. **Præsenter idéer til, hvordan det kan gøres**

Det er en god idé at støtte medarbejdernes samtaler med forslag til indledningsfraser, samtaleguides og lignende.

E. **Find metoder til oplæring og støtte af medarbejderne**

Understøt medarbejderne med undervisning og med supervision før samtalerne – og måske debriefing bagefter.

F. **Involvér de pårørende**

De pårørende skal gøres til aktive medspillere, så involvér dem fra starten. Og støt dem, når det er det, de har behov for.

G. **Sørg for, at beslutninger journalføres og efterfølges – også på tværs af sektorer**

Beslutninger om fravalg af livsforlængende behandling skal journalføres, så de er synlige for dem, der skal bruge dem. Og så de er juridisk gyldige.

H. **Saml data, så I kan se, om det virker**

Tænk på at samle data fra starten af jeres projekt. Så kan I følge med i, om det virker.

I. **Styrk samarbejdet mellem plejecentre og læger**

Aftal rutiner for samarbejdet mellem de praktiserende læger og plejecentrene. Det giver ro for begge parter – og ikke mindst for beboere og pårørende.

J. **Få styr på det akutte fravalg af genoplivningsforsøg**

Støt plejepersonalet ved at lave aftaler om akut lægelig kontakt ved fund af livløse, hvor der ikke er forudgående fravalg af genoplivning.

K. **Sørg for et godt samarbejde på tværs af sektorerne**

Samarbejdet mellem sygehus og kommune skal fungere. Det kræver fælles tilgang hos de sundhedsprofessionelle på tværs af sektorerne.

L. **Kommunikér til personalet – og til borgere og patienter**

Fortæl om jeres indsats med at være Klar til samtalen. Sørg for at alle i personalegruppen kender til det. Og fortæl borgere, patienter og pårørende om det.

M. **Spred de gode vaner på sygehuset og i kommunen**

Gode eksempler smitter. Når det går godt med at få taget samtalerne på ét plejecenter eller i én sygehusafdeling, skal de gode erfaringer deles med resten af organisationen.